

var sådan særlig hensigtsmæssig: Buffet: Der serveres ikke svinekød – punktum!

Nej, det gør der selvfølgelig ikke, når det drejer sig om det multietniske samfund, og det får mig til endnu en gang at spørge ministeren, om han ikke synes, at det er et typisk tegn på, hvad det danske samfund er ved at udvikle sig til. Og jeg vil sige til indenrigsministeren: Lad være med at bagatellisere det, lad være med at forsøge at latterliggøre det, for det er emnet faktisk alt for alvorligt til.

Indenrigsministeren (Thorkild Simonsen): Jamen jeg er ikke enig i – hvis det er den holdning, man mener, man har fået ved at læse biskop Kjeld Holms indbydelse – at vi i tolerance ikke skal stå for, hvad vi selv tror på. Det er slet ikke min holdning. Slet ikke. Det vil jeg gerne sige.

Det var ikke for at latterliggøre det, at jeg sagde det. Man kunne da efter min mening udmærket servere svinekød for nogle af deltagerne derude, selvfølgelig under hensyntagen til, at der er nogle, der ikke vil spise det: Jøder, muslimer og lignende. Det er jeg med på. Men det andet er ikke en holdning, jeg har. Det er en holdning, Nævnet for Etnisk Ligestilling tilsyneladende efter spørgernes mening har. Jeg har ikke sagt – for så nøje har jeg ikke læst det hele – at det skulle være gennemsyret af en sådan holdning. Det har jeg ikke. Men det er ikke min holdning.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Første behandling af lovforslag nr. L 104: Forslag til lov om ændring af lov om tilbageholdelse af stofmisbrugere i behandling. (Forlængelse af ordning med mulighed for at tilbageholde stofmisbrugere i behandling).
Af socialministeren (Karen Jespersen).
(Fremsat 1/12 99).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Forhandling

Karen J. Klint (S):

Titlen på L 104 kunne antyde, at der er tale om ændring af indholdet i en tidligere lov. Denne ændring er i dette tilfælde til at overskue, for det handler alene om at udsætte en frist for, hvornår loven skal tages op.

Hvorfor så udsætte denne frist, når det endda handler om en lov, ingen sådan rigtig har taget til sig? Hvorfor så ikke bare afskaffe loven? Det ville jo ikke skade nogen.

Når vi i den socialdemokratiske gruppe kan gå ind for en fristforlængelse, er det, fordi vi ønsker at bruge tiden til en mere aktiv vurdering af, hvordan forskellige behandlingstilbud til misbrugere kan få mere gennemslagskraft i amterne og over for de pågældende selv, herunder også en grundig drøftelse af anvendelsen af eventuel magt i behandlingen over for denne målgruppe. Det har Folketinget jo med held gjort over for andre borgergrupper, sidst med loven om magtanvendelse og øget retssikkerhed for borgere, der får tilbud i boliger efter serviceloven.

Socialudvalget har lige været i Norge for at få indblik i deres lovgivning om magtanvendelse for at påbegynde eller færdiggøre en behandling. Jeg tror ikke, vi skal kopiere deres lovgivning, men mulighederne for at få succes med behandlingen herhjemme står ofte til kritik, så vi skal have en ny drøftelse af, hvordan vi gør det, også om magt og retssikkerhed i forhold til misbrugerne.

Men vi kan ikke tale om magt uden samtidig at tale om etik og kvalitet i behandlingen og om retsstillingen både i forhold til det at få et tilbud og i forhold til klageadgang. I retsstillingen må også høre en forpligtelse til, at der så reelt er et tilstrækkeligt antal kvalificerede pladser til rådighed.

Uanset om vi vil det eller ej, kommer debatten også til at handle om det ufødte barns beskyttelse mod skader forvoldt af moderens misbrug.

I denne debat bliver det for snævert kun at tale om stofmisbrugere, for der er ingen tvivl om, at alkoholmisbrug skader mere og skader flere børn end narkotika.

Så lad os bruge den forlængede tidsfrist til konstruktivt at tale om problemerne og til at få en bred og åben debat om, hvordan vi kan gennemføre flere behandlingstilbud succesfuldt, herunder også til at drøfte fordele og ulemper.

ved anvendelse af tvang i helt specielle situationer og drøfte de betingelser, der i andre lande åbner for adgang til tvang, samt drøfte den øgede retssikkerhed, gruppen så i givet fald vil skulle have.

Med det som mål støtter den socialdemokratiske gruppe lovforslaget.

Eva Kjer Hansen (V):

I Venstre vil vi gerne støtte lovforslaget og dermed en forlængelse af ordningen med mulighed for at tilbageholde stofmisbrugere i behandling.

Efter vores opfattelse er det rigtigt, at der blandt forskellige tilbud af behandling gives mulighed for at kunne indgå en aftale om fastholdelse i behandlingen, men jeg vil gerne appellere til ministeren om, at vi samtidig også får loven strammet op, sådan så vi sikrer, at loven bliver gjort mere anvendelig, at den bliver mere præcis, så vi skaber mulighed for, at det her reelt bliver brugt til noget. Og der håber jeg, at vi i forbindelse med udvalgsbehandlingen af det her lovforslag kan gå ind i en god debat og diskussion om, hvordan vi nu efter så lang tid, hvor vi har haft de her muligheder, også kan sikre, at det reelt bliver til noget i praksis.

Jeg synes, det er vigtigt, at vi også målretter indsatsen mod gravide misbrugere. Her har vi en gruppe, som jo er særlig udsat, men som vel egentlig også må være særlig motiveret til at gå ind i en behandlingsform. Derfor håber jeg, at vi, bl.a. inspireret af erfaringerne fra Norge, som også den tidligere ordfører var inde på, kan få noget mere konkret sat i værk på det her område.

For mig at se drejer det sig om at give et tilbud til borgere, der er ude i stofmisbrug, give nogle valgmuligheder for at hjælpe disse mennesker ud af den skrækelige situation, de er i, og derfor håber vi fra Venstres side, at loven vil blive brugt, og dermed støtter vi forslaget.

Jens Heimburger (KF):

Vi står med dette lovforslag i en lidt særpræget situation: Folketinget har vedtaget en lov, som ikke anvendes i de amter, som har det daglige ansvar for behandling af misbrugerne. Det er selvfølgelig kritisk, fordi vi daglig ser de alvorlige problemer, som er forbundet med manglende behandling af stofmisbrugere, ikke mindst i en situation, hvor der er tale om gravide stofmisbrugere.

Kan vi i samfundet blot lade stå til, må vi spørge, og kan vi lovgive os ud af det, er jo så det næste spørgsmål. Vi må i hvert fald starte med at sige, at vi ikke vil lade stå til. Derfor støtter vi forsættelsen af denne lov. Vi håber så også, at den vil blive anvendt. Vi mener, det er vigtigt, at der er denne her mulighed for tilbageholdelse af stofmisbrugere i behandling, og vi vil fortsat give amterne mulighed for at bruge disse kontrakter, og vi håber som sagt, at de vil blive taget i anvendelse. Men ud over håbet om øget brug af frivillig tvang vil vi meget gerne fremme forslag, som går endnu videre.

Folketingets Socialudvalg, som andre har nævnt, har jo netop været i Norge på en studietur, og hvis vi skal have noget for skatteborgernes penge, jamen så synes jeg bl.a., vi skulle overveje at bruge nogle af de metoder, man bruger i Norge, og her er der altså mulighed for, at man over for gravide misbrugere er langt mere konsekvent, end forsættelsen af denne lov lægger op til.

Vi vil derfor anbefale regeringen at arbejde videre med forslaget, som giver mulighed for tvungen behandling af gravide misbrugere, også uden forudgående samtykke i helt særlige tilfælde.

Og måske skulle vi starte med at kræve, at alle amterne benytter den lovgivning, som findes i dette forslag. Vi støtter forslaget fra socialministeren, men vil altså gerne drøfte, hvordan vi kan komme videre.

Første næstformand (Ole Løvig Simonsen):

Næste taler er hr. Villy Søvnald, men inden jeg giver ordet til hr. Villy Søvnald, skal jeg selvfølgelig gerne præcisere, at det ikke er tilladt at tage gæster med ind i Folketingssalen under forhandlingerne. Men jeg går ud fra, at det er en force majeure-situation, og det må vi jo også en gang imellem tage hensyn til, men det er vel et enkeltstående tilfælde.

Villy Søvnald (SF):

Det er jo et meget sjældent privilegium at have lejlighed til at behandle et lovforslag, der oprindeligt blev vedtaget i 1992, og hvor lovbestemmelsen aldrig har været bragt i anvendelse. Det tror jeg kun man oplever ganske få gange i ens folketingsliv. Det fremgår endog af den skriftlige fremsættelse, at vi får mulighed for det endnu en gang i folketingsåret 2001-2002, så der er, om man så må sige, også noget at se frem til.

Derfor er det jo heller ikke nogen ny diskussion, vi skal have. Jeg er heller ikke i stand til at variere argumentationen voldsomt i forhold til tidligere, nemlig at der er mange gode grunde til, at loven aldrig har været taget i anvendelse. Det gælder både de amter, hvor der er et borgerligt flertal, og det gælder de amter, hvor der er et andet flertal.

De overvejelser, man skal igennem, er nogle stykker, f.eks. hele den etiske diskussion om tvang. Vi har erfaringer med tvang inden for andre områder i behandlingssystemet eksempelvis psykiatrien. Også dér var der ganske stærke argumenter for tvang. Vi ved også, at hvis tvang anvendes, udvikles der en speciel kultur, en speciel behandlingskultur, hvor tvangen så at sige eskalerer. Det vil den også komme til på det her område.

Vi var for nylig i Norge, hvor man har to former for tvang: det, der hedder tvang med samtykke, og det, der hedder tvang uden samtykke. De norske konklusioner var, at tvang med samtykke kom til at fylde mere og mere, fordi man valgte den rene tvang; når man nu alligevel skal tvinge, kan man lige så godt vælge den med det samme. Det er den ene diskussion.

Den anden diskussion er nyttediskussionen. Hjælper det her? Der synes jeg, ordførerne skal være opmærksomme på, at alle erfaringer siger – det gjorde de norske tal, det gør de svenske tal – at tvinger man, så får man nogle meget høje dødstal. I det øjeblik folk kommer ud af en tvangsbehandling og tager en overdosis, så dør flere, end tilfældet er ved ikketvang.

Der er nogle praktiske diskussioner, man skal igennem. Det er meget dyrt at lave tvangsbehandling. Døgnprisen på nogle af de institutioner, vi så i Norge, er 6.200 kr. pr. døgn, altså godt og vel 180.000 kr. om måneden. Det er, fordi man er nødt til at overvåge i forhold til selvmord, man er nødt til at overvåge døgnnet rundt alle ugens 7 dage.

Så er der også i Norge stoffer på de institutioner, der er tvangsbehandlingssteder for at undgå stoffer. Det er jo den parallelle historie, vi har i de danske fængsler. Så der er altså en stribe af svære overvejelser.

Det er vel baggrunden for, at regeringens narkotikaråd så entydigt og i enighed går ud og anbefaler, at man lader være med at anvende tvang.

Det nye i diskussionen er så, at vi har haft en stor diskussion om gravide misbrugere i den

seneste tid. Det er meget relevant, og det er samtidig den sværeste af de her diskussioner. Derfor afholdt tre folketingsudvalg, bl.a. Socialudvalget, en, synes jeg, meget gunstig høring om emnet i efteråret, og derfor var Socialudvalget på besøg i Norge 2 dage i sidste uge for at høre om de norske erfaringer.

Jeg synes, vi skal gøre, hvad vi kan for at understrege, at misbrug og graviditet samtidig er dybt uansvarligt, det ødelægger kommende liv. Specielt alkoholmisbrug er ødelæggende. 70 pct. af de hjerneskadede børn, vi har i Danmark, er det på grund af alkoholmisbrug – ikke stofmisbrug, men alkoholmisbrug. Det er lidt sværere at få fat på, fordi det, efter hvad vi fik oplyst på høringen, er ældre, veluddannede kvinder, der specielt er alkoholmisbrugende. Det vil sige, at vi skal ud at kigge i velhavende hjem og ikke på gaden i Istedgade. Det gør det en smule mere komplekst.

Dette lovforslag drejer sig altså om en lille tredjedel af misbrugerne og ikke de øvrige.

Er tvang så et godt middel? Det spurgte vi meget til i Norge. Jeg synes, meldingerne var meget forskellige. Vi fik at vide, at der er nogle, der går under jorden. Det kan man godt forestille sig; hvis det at henvende sig betyder, at man bliver trukket ind i en tvang, man ikke ønsker, så reagerer man ved at holde sig væk fra det behandlingssystem, der egentlig skulle hjælpe én. Og det er jo ikke en hjælp, så har man gjort det problem værre, uanset at hensigten måske var god nok.

Jeg har nævnt prisen, jeg har nævnt stofferne på institutioner. Så synes jeg, man skal overveje et tredje etisk dilemma i den her diskussion, nemlig at i Norge anvender man på nogle af stederne metadon til afvænnning, når man kommer ind for at blive trappet ned. Al den lægelige erfaring, vi kender, siger, at metadon og graviditet passer kolossalt dårligt sammen, og man må vel bede om, at man via den her diskussion ikke kommer til at udøve større skade, end meningen var.

Jeg vil så runde af med at sige, at for SF er det afgørende, at vi sikrer den behandlingskapacitet, der sikrer, at enhver motiveret narkoman, også den gravide, får et behandlingstilbud, inden man begynder at diskutere tvang, og derfor vil vores samlede afvejning være et nej til forslaget.

Inge Refshauge (DF):

Dansk Folkeparti støtter naturligvis den forlængelse af den her lov, men vi er med på, at der skal ske en debat omkring afvænningen.

Desværre bliver loven ikke rigtig udnyttet i amterne – i hvert fald ikke optimalt, og det er i grunden en skam.

Under Socialudvalgets nyligt foretagne studierejse til Oslo så vi mange gode resultater med det ord, vi danskere ikke kan lide, nemlig tvang. Norge har da også den frivillige tvang, som bruges, men også direkte tvang. Her hørte vi, at en del stofmisbrugere, som havde været helt nede på bunden, var blevet stoffri netop med tvangen. Og det var de meget glade for.

Men at tvinge en afvænnings igennem er langtfra nok. Der skal en meget stor efterbehandling og opfølgning med i programmet, ellers hjælper det intet. Der skal støttes op om de mennesker, der er afvænnet, med terapi, uddannelse og job samt ordentlige boligforhold. Det nytter intet, at man afvænner og så sender misbrugerne tilbage i miljøet igen. Så er alt spildt.

Især omkring de gravide stofmisbrugere og alkoholmisbrugere så vi i Dansk Folkeparti gerne, at der blev anvendt tvang for ikke at skade det ufødte barn og også for, at moderen ved fødselstidspunktet er stof- og alkoholfri, så hun fremover kan tage vare på sig selv og det lille barn. Men det er også en debat, vi skal tage.

Noget helt andet er, at vi i amterne må sørge for, at der er afvænningspladser nok. Det nytter ikke, at en narkoman skal vente i måneder på et afvænningsstilbud. Det tilbud skal være der, når motiveringen er der. Det vil give de bedste resultater. Og så skal der ske en ordentlig efterbehandling. Også her halter vi bagefter ude i amterne. Økonomien rækker desværre ikke. Det må vi så forsøge at ændre på. De mennesker, der virkelig vil tilbage til et normalt liv, skal også have alle muligheder for at komme tilbage.

Sagen er jo, at jo længere stofmisbrugerne kommer ud i misbruget, jo sværere er en afvænnings, og jo nemmere falder de tilbage i narko- eller alkoholmiljøet igen.

Vi så også i Norge, at de helt svære tilfælde kan afvænnings. Men de, der var blevet afvænnet, kendte så også faren, så snart de blev lukket ud; så var de klar over, at så var det faktisk sket med dem, hvis de skulle falde i igen. Det var noget af det, SF's ordfører, hr. Villy Søvndal, sagde, at når de så kom ud, skulle der meget

lidt til for at være en overdosis, og så ville det medføre dødsfald.

Nogle af os talte med nogle af kvinderne, som havde været misbrugere i 20 og 22 år. De var nu clean og så selvfølgelig frem til at føre et godt liv uden misbrug.

Jeg synes nok, at vores besøg i Norge giver stof til eftertanke. Jeg har ikke sagt, at vi skal kopiere deres lovgivning, men vi må have en åben debat netop omkring misbrug og afvænnings af misbrugerne. Og der vil jeg også gerne have, at vi ser lidt mere på alkoholmisbrugerne. Dem har vi været lidt for large til at overse. Vi har altid snakket om heroin og stofmisbrug.

Dansk Folkeparti støtter selvfølgelig forslaget.

Yvonne Herløv Andersen (CD):

Det er jo i realiteten en meget lille sag at flytte årstal ud, og det må jo så også have en begrundelse. Og jeg regner da ikke med, at det, der skal ske i den mellemliggende tid – de næste 2 år – bare er en debat, vi skal tage. Jeg har da tænkt mig at komme med nogle ændringsforslag fra CD's side til den eksisterende lov.

For det første er årsagen til, at amterne ikke har brugt den, jo, at de ikke er forpligtet til det. Et andet spørgsmål er jo så hele den konflikt, der ligger imellem den frie vilje og så tvang. Og med hensyn til danskernes absolutte fortrøstning om, at folk har deres frie vilje, også selv om de er dybt afhængige af stoffer eller alkohol, er jeg knap så sikker på, at det har man.

Det var så derfor, man forsøgte sig med en ordning, hvor misbrugere indgik i en frivillig aftale, der indeholdt nogen form for tvang. Og det var narkomaner, den særlig var rettet mod.

Sidst havde vi så, synes jeg også, en meget fin høring nede i Fællessalen omkring emnet gravide misbrugere. Og det viste sig jo også, at disse gravide misbrugere – når de var klare og kunne se deres egen situation – gerne ville have hjælp, men de var også klar over, at der måtte være nogen form for fastholdelse af dem i behandlingsforløb, for at de kunne få den her hjælp.

Derfor er der ikke noget at sige til, at de mennesker, der er behandlere, når de så står med det barn, der er født med et fatalt alkoholsyndrom og får et liv på nogle helt urimeligt dårlige betingelser lige fra starten, gerne vil undgå dette. Derfor vil jeg da bruge dette her – det går jeg da også ud fra er ministerens abso-

lutte formening med det – til, at vi så finder ud af, hvordan vi laver noget, vi kan bruge.

Det må da laves sammen med nogle behandlere, det må vi lave sammen med nogle brugere. Der er brugerforeninger både med hensyn til alkohol og stofmisbrug. Det må vi da kunne. Vi må kunne lave et system, der ikke træder de danske traditioner over tærne.

Nu er Norge jo blevet foregangsland. Vi har sågar også været oppe at kigge på det med Sundhedsudvalget. Og der er jo det interessante i Norge, at deroppe er det social- og sundhedsmæssige jo ikke sådan adskilt i to isolerede verdener, som man ofte kan få indtrykket af at det er i Danmark. Og der kan vi da helt bestemt godt lære noget. Det kan vi i øvrigt godt af de nordiske lande. Man behøver ikke at tage til Australien for at blive klogere.

Men altså, det ligger i det grå land mellem tvang og fri vilje. Hvor meget tolerance vil vi have? Hvor meget liv kan der gå til spilde, samtidig med at vi så også føler, at vi har opfyldt vores forpligtelser og udøvet vores omsorgspligt? Der har jeg nok på grund af faglige erfaringer en lidt mere stram grænse end hr. Villy Søvnald har, men jeg vil se frem til en god debat om det og håber, vi kan bruge tiden til at lave en ændring af det her, og bl.a. en ændring, der gør, at amterne skal bruge loven.

Anders Samuelson (RV):

I Det Radikale Venstre er vi positive over for forslaget om en forlængelse af ordningen om tilbageholdelse af stofmisbrugere i behandling.

Det kan selvfølgelig forekomme paradoksalt at videreføre en ordning, som godt nok har eksisteret siden 1992, men som ingen amtskommuner hidtil har benyttet sig af. På den anden side har der i den senere tid været en debat om mulighederne for at tvangsbehandle gravide stofmisbrugere for at sikre barnets tarv.

I Det Radikale Venstre er vi som udgangspunkt skeptiske over for tvang i forbindelse med et behandlingstilbud, fordi man efter vores opfattelse når længere med frivillighed end med tvang. Derfor finder vi muligheden for at indgå frivillige aftaler med stofmisbrugerne om behandling mere hensigtsmæssig, også i forhold til behandling af gravide stofmisbrugere.

På den baggrund ønsker Det Radikale Venstre, at ordningen fortsat bør indgå som en del af behandlingstilbudene i forhold til stofmisbrugere, og vi støtter derfor forslaget.

Frank Aaen (EL):

Man kan sige, at det ikke er så afgørende med den her lov, for der er ikke nogen, der bruger den. Derfor er det afgørende i dag i en sådan debat om at forlænge loven selvfølgelig at give et signal om, hvorvidt vi synes, at tvang er et godt behandlingsmiddel. Og der vil vi gerne fra Enhedslisten give det helt klare signal, at vi ikke synes, at tvang er et godt behandlingsmiddel. Vi synes oven i købet, at det er lidt flot at komme med sådan et forslag og insistere på at forlænge ordningen i en situation, hvor vi stadig væk har lange ventelister og der stadig væk er helt utilstrækkeligt med frivillige tilbud, at vi så alligevel vil fastholde muligheden for også at kunne bruge tvang.

Så jeg kan bare sige kort, som vi også gjorde det, sidst den her lov blev forlænget, at vi er imod, at man giver det signal, at det er en god idé at bruge tvang i behandling, selv om vi er helt med på, at det naturligvis er en ganske alvorlig situation. Og jeg vil heller ikke afvise, at man skal diskutere at gøre mere, end man gør i dag, eller rettere sagt, man bør gøre mere, end vi gør i dag, men tvang synes vi ikke om.

(Kort bemærkning).

Yvonne Herløv Andersen (CD):

Jeg vil gerne spørge hr. Frank Aaen, om jeg har opfattet den opstilling, han gav, rigtigt, at man kan undgå tvang i behandling ud fra den ramme, som jeg ridsede op før, hvis man bare har tilstrækkeligt med tilbud. Vil narkomanerne så blive i behandlingen, selv om de får svære abstinenser og hellere vil noget andet? Eller vil alkoholikerne det? Eller udelukker det hinanden? Er det sådan, at man ikke kan gøre begge dele på en gang? Er det kun sådan, at tvang ikke er nødvendig, hvis vi har tilstrækkeligt med behandlere, tilstrækkeligt med tilbud?

(Kort bemærkning).

Frank Aaen (EL):

Der er ingen tvivl om, at man på kort sigt kan nå nogle resultater med tvang. Vi tror bare ikke på, at man når nogle varige, gode resultater ved anvendelse af tvang. Det er et principspørgsmål for os. Man må finde andre midler.

(Kort bemærkning).

Yvonne Herløv Andersen (CD):

Jeg spørger hr. Frank Aaen igen, fordi det er kernen i det, vi kommer til at drøfte, når vi skal tage det her op, og det er spørgsmålet om,

hvorvidt det enkelte menneske har sin frie vilje, hvis vedkommende er dybt afhængig af stoffer eller alkohol.

(Kort bemærkning).

Tom Behnke (FRI):

Hr. Frank Aaen og Enhedslisten skal have lov til at stemme imod forslaget, hvis man ønsker at gøre det, men jeg synes bare, at grundlaget, man gør det på, skal være det rigtige, for jeg er helt enig med hr. Frank Aaen i, at man ikke med tvang kan afværne narkomaner.

Men det er heller ikke det, loven går ud på. Loven går ud på, at når narkomanerne frivilligt henvender sig og beder om at komme i behandling, så kan narkomanerne frivilligt skrive under på en kontrakt om, at hvis de ønsker at forlade behandlingen på grund af abstinenser, så kan man tilbageholde dem i de 2 eller 3 timer, det varer, og så fortsætter behandlingen i øvrigt bagefter fuldstændig 100 pct. frivilligt.

Hr. Frank Aaen får det til at fremstå, som om det her er indfangning af narkomaner med lasso, og så fastholder man dem under tvang, indtil de er afvænnede. Det kan man ikke, og det er vi alle sammen enige om. Det kan man ikke. Det kan ikke lade sig gøre. Men elementet af tvang synes jeg hr. Frank Aaen stærkt overdriver, og det er klart, at med den indgangsvinkel bør man stemme imod forslaget. Men det er heller ikke det, loven går ud på.

(Kort bemærkning).

Frank Aaen (EL):

Til det dér med, at jeg skulle give udtryk for, at man skal fange folk med lasso, vil jeg sige: Nej, selvfølgelig ikke. Vi har bare det grundlæggende synspunkt, at man ikke skal indføre tvang i behandling af misbrugere. Og jeg kan sige, som jeg startede med, at det betyder jo ikke noget, for loven bliver jo ikke brugt. Der er ikke nogen, der synes, det er en god idé i virkelighedens verden at bruge den her lov.

Det er bare det, at hvis vi giver den her åbning, hvad kommer vi så med næste gang?

Tove Videbæk (KRF):

Som I allerede har hørt, var vi i sidste uge i Norge på udvalgsrejse med Socialudvalget. Her har man nemlig stor succes med at tilbageholde misbrugere med det, man kalder frivillig tvang. Og misbrugere indgår en art kontrakt, der bliver udarbejdet, når de er motiverede til at blive

stoffri, og med denne kontrakt bindes de også i de perioder, hvor motivationen måske er væk.

Mens vi var i Norge, talte jeg bl.a. med nogle gamle misbrugere, der havde dopet sig siden 12-13 års alderen, og nu var de mellem 30 og 40 år gamle, så de havde altså virkelig en lang karriere i misbruget. Og de erklærede, at hvis ikke den frivillige tvang havde været der, jamen så troede de ikke, at de havde klaret den afvænnelse eller den behandling, som de nu var ved at være igennem.

Når vi taler tvang i Danmark, og også, tror jeg, når Narkotikarådet udtaler sig om tvang, jamen så er vi jo tilbøjelige til at få associationer til tvangsmedicinering og bæltefiksering og sådan nogle ting. Men institutionen Arken i Oslo, som jeg var på, og også flere andre institutioner er jo lige præcis eksempler på, at tvang ikke behøver at have de associationer, for det er ikke tvangsbehandling, der er tale om, men en mulighed for kontakt med klienten og trygge rammer om en behandling. Og i Norge har de jo allerede længerevarende resultater for en række misbrugere, så det er jo ikke bare noget kortvarigt resultat, de får ud af det her.

I Kristeligt Folkeparti synes vi ikke alene, det er en god idé at benytte de her behandlingskontrakter over for narkomaner på afvænnelse, men det, der ligger os allermost på sinde i den her sammenhæng, er, at vi enten ved ændringer i den her lov eller også ved en helt ny lov må få skabt en mulighed for, at gravide misbrugere kan indgå en bindende behandlingskontrakt med behandlerssystemet.

Ifølge lov om social service § 2, stk. 1, må den her paragraf jo kun anvendes på bestemte offentlige døgninstitutioner i forbindelse med et igangsat behandlingsforløb, og når der er indgået en kontrakt om behandling med mulighed for tvangstilbageholdelse. Den nuværende lov giver altså ikke mulighed for at tilbageholde gravide misbrugere på sygehusafdelinger eller andre behandlingsafsnit og/eller i en akut situation uden forudgående kontrakt.

Lederen af familieambulatoriet på Hvidovre Hospital, læge May Olofsson, gjorde for et lille års tid siden os herinde og offentligheden i øvrigt opmærksom på, at op til 75 pct. af alle fostre bliver forgiftet af moderens misbrug og fødes ofte med uoprettelige fysiske og/eller psykiske skader. May Olofsson ønsker inderligt, at læger derfor skal have mulighed for at tvangstilbageholde gravide misbrugere inklusive alkoholikere, som er i behandling på sygehusaf-

delinger. Og jeg håber, at socialministeren måske sammen med sundhedsministeren vil overveje, hvordan lovgivningen eventuelt gennem en udvidelse af tvangstilbageholdelsesparagraffen kan justeres, så vi i størst mulig grad forhindrer de uoprettelige skader, en moders misbrug kan forvolde det ufødte barn.

Når et barn er født, står vi jo klar med alle mulige tilbud for at hjælpe barnet til et godt liv, men skaden sker altså, før barnet fødes, i graviditetsperioden, og det er her, vi må træde til tidligst muligt.

I Norge har man fire institutioner specielt til sådanne gravide misbrugere, og gennem støtte fra behandlere og andre beboere motiveres den enkelte gravide til at passe på sit ufødte barn. Og belønningen for kvinderne er jo enorm, de føder et sundt og velskabt barn, også selv om de ofte efter fødslen må overgive omsorgen for barnet til, hvad de kalder Barnvernet deroppe; de synes, det er kampen værd.

Men når vi taler om lovforslag nr. L 104, må jeg sige, at lovens beskyttelsesinteresse jo egentlig således kun er stofmisbrugeren selv, men vi vil egentlig godt have fokus flyttet på linje med May Olofsson og praksis i Norge, således at fokus kommer på det ufødte barn og det ufødte barns ret til at blive født uden skader.

Og når alt det her er sagt, så vil jeg sige, at jeg ser frem til en meget konstruktiv udvalgsbehandling af L 104, og vi støtter det naturligtvis.

(Kort bemærkning).

Villy Søvnald (SF):

Vi deltog som tidligere nævnt i samme rejse, og jeg finder grund til at rette et par ting, som er oplagt forkerte i fru Tove Videbæks fremstilling. Jeg siger ikke, at det var med vilje, men jeg siger, at de var oplagt forkerte.

Den ene var, når fru Tove Videbæk siger, at frivillig tvang var en stor succes. Den melding, vi fik, var, at der er stadig færre, der bliver behandlet under frivillighedsparagraffen, og at man i stigende grad bevæger sig over i den egentlige tvang, altså den, hvor der ikke er samtykke, hvor man ikke har underskrevet. Og det var de bekymrede over, dem, vi talte med af behandlerne, det var nogle psykologer fra en bestemt institution – jeg kan ikke huske, hvad den hed – men de var bekymrede over den udvikling. Og derfor vil jeg bare spørge, om fru Tove Videbæk også har samme opfattelse.

Så var vi sammen på besøg i et kvindekollektiv, og fru Tove Videbæk fik sagt, at det ikke var lykkedes for dem, hvis der ikke havde været tvang. Jeg vil bare bede fru Tove Videbæk bekræfte, at ingen af dem, vi traf, var indlagt under tvangsbestemmelserne, at alle uden undtagelse var der frivilligt, og at det faktisk lykkedes netop med frivilligheden, og at det afgørende efter deres egen opfattelse ikke var tvang eller frivillighed, men at de indgik i et fællesskab, hvor man bandt hinanden op.

(Kort bemærkning).

Tove Videbæk (KRF):

Det er korrekt, at vi havde besøg af et par psykologer fra en akutinstitution i Oslo, som var lidt usikre på det her med tvang, ligesom også psykologer og andre gode mennesker er det herhjemme, men de var faktisk de eneste, som problematiserede det noget videre.

Problemet for de her psykologer var jo også, at de var ansat på en akutinstitution i Oslo, som bestemt ikke var beregnet til at behandle gravide misbrugere. Og der var flere, som de nævnte var nogle klienter, som burde være sendt videre til andre institutioner, men det fylke, som de hørte under, ville ikke betale den pris, det kostede at sende dem f.eks. til Porsgrunn, hvor man havde en institution, som lige var beregnet for de her personer, så det var jo et dilemma. Det var en kompliceret problemstilling, de stod i, og derfor var de meget frustrerede.

Med hensyn til det her med den frivillige tvang blev det på Arken, som vi var på, jo meget tydeligt sagt, at de var indlagt frivilligt, men der blev også sagt, hvad lederen ville gøre, hvis de gik derfra, jamen så ville han ringe efter politiet, og det ville man jo ikke gøre, hvis de bare selv havde bedt om at komme derind.

(Kort bemærkning).

Villy Søvnald (SF):

Jeg vil sådan set bare kvittere for bekræftelsen på begge punkter. Vi kan jo så også læse dokumenterne, når vi får referaterne fra turen.

Jeg mener nemlig, at det er utrolig vigtigt at være præcis i den her diskussion, for jeg tror egentlig, at alle i debatten deler den opfattelse, at det er dybt uansvarligt at have et misbrug, når man er gravid.

Man kan i øvrigt diskutere, hvad man synes om misbrug, men når et foster skades, er det simpelt hen dybt uansvarligt. Så det er ikke der, det skiller på det grundlæggende synspunkt.

Det, vi skiller på i debatten, tror jeg, er på, hvad nyttevirkningen er af det. Hvad er konsekvenserne af det? Virker det, som vi gerne vil? Får vi de resultater, som vi gerne vil have, også på lidt længere sigt?

Jeg må sige, at jeg hverken efter at have læst tallene fra Norge eller Sverige er overbevist om det, og jeg tror, der er én bestemt grund til, at et enigt narkotikaråd fra regeringens side fraråder det, et narkotikaråd, der i øvrigt er kendetegnet ved, at det i alle andre narkopolitiske diskussioner har forskellig opfattelse. Det tror jeg der er en solid grund til, som også fru Tove Videbæk skal overveje.

(Kort bemærkning).

Tove Videbæk (KRF):

Ja, jeg vil som et supplement til det, jeg sagde før, som jeg ikke mener egentlig bekræftede hr. Villy Søvndal, gerne sige, at de fire specielle institutioner, de har for gravide misbrugere i Norge, fik vi desværre ikke mulighed for at besøge, fordi vi kun var der en 2-3 dage. Men vi havde besøg af et par behandlere, lederen og en afdelingsleder fra Porsgrunn, hvor de har deres største institution, og de var meget positive, og de var meget engagerede, og vi fra Socialudvalget, som var der, blev næsten høje af at høre på dem og høre de resultater, de havde, for de fortalte om, hvor glade de her mødre var, når det var lykkedes dem at føde uskadede børn, og når det var lykkedes dem at føde sunde børn.

Så jeg tror nok, vi tog deroppefra med en virkelig overbevisning om, at frivillig tvang, især når det drejer sig om gravide misbrugere, må vi altså have indført i Danmark.

Tom Behnke (FRI):

Tilbage i 1992 fremsatte jeg et beslutningsforslag i Folketinget om kontraktafvænnning af narkomaner. På daværende tidspunkt var der ikke rigtig nogen i Folketinget, der ville støtte forslaget; faktisk var det sådan, at alle andre partier stemte imod. Heldigvis gik der kun et par måneder, så fremsatte den daværende socialminister et lignende forslag med det samme indhold, og det blev mystisk nok enstemmigt vedtaget.

Men forskellen på mit forslag og socialministerens – og det advarede jeg imod dengang – var, at i socialministerens forslag var der indskrevet en § 1, som foreskrev, at amterne selv måtte bestemme, om de ville gøre brug af den lov eller ej.

Jeg advarede dengang og sagde: Det er for meget elastisk at give amterne, og jeg fik desværre ret. Ingen amter har til dato valgt at gøre brug af den her lov. Det er kedeligt, og det er ærgerligt.

Vi havde set frem til, at der med lovforslaget her i dag ville være et forslag om, at man ophævede § 1, således at det ikke længere er op til amterne, om de vil benytte loven, men at det simpelt hen skal være et krav til amterne, at hvis der er narkomaner, der ønsker at blive afvænnet på disse betingelser, så skal man stille muligheden til rådighed. Det havde vi håbet på.

Nu ser vi så, at ministeren beder om, at man udsætter revisionen af loven et par år yderligere. Det er vi lidt kedde af. Vi havde gerne set den ændring allerede i dag, for hvad er det egentlig, vi taler om? Er det overhovedet tvang? Er det tvang, som man ellers normalt forstår tvang?

Nej, det er det ikke. Overhovedet ikke. Det, vi taler om, er, at narkomanen, der helt frivilligt søger afvænnning, helt frivilligt kan indgå en kontrakt om, at hvis vedkommende på grund af abstinenser ønsker at forlade behandlingen, så kan vedkommende blive holdt tilbage i behandlingen, indtil abstinenserne er overstået.

Det fremgår klart og tydeligt af loven, at hvis narkomanen ønsker at forlade behandlingen på et andet tidspunkt, altså når narkomanen ikke har abstinenser, så skal narkomanen have lov til at gøre det med det samme. Så det er altså kun en, om jeg så må sige, tvang over for abstinenserne, og lige præcis i den fase ved vi at hovedsagelig narkomanerne men også deres pårørende, har stor, stor erfaring med de her ting.

Og grunden til, at jeg i 1992 fremsatte forslag om det her, var netop mine erfaringer fra arbejde med narkomaner, hvor de hver og en sagde: Det, der gør, at vi springer fra afvænningsgang på gang og har været i 10, 15, 20 eller flere afvænninger, er, at når der er gået et par dage, og abstinenserne bliver så stærke, at de river og flår i os, så kan vi ikke stå imod, og så forlader vi behandlingen og går ud og tager et nyt fix.

De gav over for mig udtryk for, at var der dog bare den mulighed for, at de bare i de 2-3 timer, hvor abstinenserne er værst, kunne blive holdt tilbage, så ville de kunne gennemføre en afvænnning, så kunne de blive clean, så kunne de blive færdige med at være narkomaner.

Det synes jeg godt vi kunne tilbyde dem. Det synes jeg godt man kan give narkomanerne, når de selv har behov for det. Når de selv giver udtryk for, at de ønsker det, så synes jeg, vi skal

give dem det. Men det vil man ikke. På en eller anden mystisk måde er vi i den situation, at narkomanerne, de pårørende og Folketinget synes, vi skal gøre det her, men ude i amterne vil man ikke være med til det.

Og behandlerne vil ikke være med til det, og man kan ikke lade være med at stille sig selv spørgsmålet: Hvorfor vil behandlerne ikke være med til, at vi afvæner narkomanerne? Hvorfor vil behandlerne slet ikke være med til det? Når man så tydeligt kan se, at det her er en mulighed for at få dem afvænnet, hvorfor vil behandlerne så ikke være med til det? I et ondt øjeblik kan man få onde tanker om, hvorfor de ikke vil være med til det; det skal jeg lade være med.

Men altså det, der er sagen, er, at det her er en lov, som der er helt klart behov for. Vi håber, at vi med tiden kan få loven ændret, sådan at amterne får et pålæg om, at de skal stille det her tilbud til rådighed, og ikke, som det er i dag, at de kun kan gøre det, hvis de vil. For som vi har set til dato, er der desværre ingen amter, der har valgt at gøre brug af den her lov.

Og så om frivilligheden og den frivillige afvænnings, som jeg er helt enig i: Man kan ikke afvænne narkomaner mod deres vilje. Man kan godt afgifte dem, det er ikke noget problem, det er meget nemt at gøre, men man kan ikke afvænne dem psykisk og fysisk fra deres misbrug; det kan man simpelt hen ikke med tvang.

Men når vi siger frivillig, så er spørgsmålet vel egentlig: Findes der overhovedet en hundrede procent frivillig afvænnings? Nej, det gør der jo ikke. Narkomanerne er altid af en eller anden årsag presset til den. De er så trætte af deres liv som narkomaner, at de vælger at gå i afvænnings. Så helt hundrede procent frivillig er den vel ikke.

Så spørgsmålet er, om ikke man skulle introducere et nyt ord i den her debat og sige, at det egentlig er forkert at tale om hundrede procents frivillighed; det vil være langt mere dækkende for det, som det drejer sig om, at sige, at motivationen skal være i orden. Og motivationen er til stede blandt hovedparten af narkomanerne, og vi har den opfattelse, at vi skal give dem muligheden for at blive afvænnet – modsat i dag, hvor de får lov at sejle deres egen sø.

Socialministeren (Karen Jespersen):

Vi har jo flere gange været i den situation her i Folketingssalen, når vi har skullet diskutere det her – som jo på mange måder er et lille og begrænset forslag, både i hele fremtoningen og også i det, at det jo, som alle har hæftet sig ved, ikke er et tilbud eller en mulighed, der er blevet brugt – at det jo som altid kan fremkalde ret stærke følelser og holdninger, der går i flere forskellige retninger. Men jeg synes, at debatten har afspejlet et meget stort og ægte engagement i de mennesker, vi har med at gøre, altså stofmisbrugere, også den særlige gruppe af stofmisbrugere, der er gravide, og hvad vi kan gøre for at hjælpe dem ud af deres stofmisbrug.

Jeg har selv valgt altså at indstille til, at vi derefter denne her bestemmelse og siger tak til de ordførere, der umiddelbart har kunnet støtte det, fordi vi netop er inde i en diskussion, som flere også har hæftet sig ved, om det særlige problem med gravide stofmisbrugere.

Jeg tror, at det er meget vigtigt, at vi ser den her lovændring i sammenhæng med den ændring, vi diskuterer i det lovforslag, som vi jo kalder et lovforslag om truede børn, hvor der jo nu er lagt op til en underretningspligt, når det gælder gravide stofmisbrugere, og et tværfagligt samarbejde, som gerne skulle komme dem til gode også.

Og jeg tror, det er vigtigt, at vi også i udvalgsarbejdet ser det her forslag i sammenhæng med det andet forslag, og at vi for min skyld også meget gerne bruger det her som en anledning til her endnu engang lige at vende den mulighed: Hvordan skal forslaget se ud, for at det kommer stofmisbrugerne bedst muligt til gavn?

Hermed sluttede forhandlingen, og lovforslaget overgik derefter til anden behandling.

Afstemning

Første næstformand (Ole Løvig Simonsen):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Socialudvalget. Hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Første behandling af lovforslag nr. L 102: Forslag til lov om ændring af lov om social service. (Udvidelse af ordningen om frit valg af børnepasning).

Af Erik Larsen (V) m.fl.
(Fremsat 30/11 99).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Forhandling

Socialministeren (Karen Jespersen):

Det lovforslag fra Venstre, vi skal diskutere her, har vi i hvert fald i en meget lignende udgave snakket om flere gange her i salen.

Det drejer sig om, at den mulighed, der i dag er for, at kommunerne kan lade borgerne få et beløb til brug for en privat pasningsordning, altså en ordning i eget hjem, foreslår Venstre skal være obligatorisk, sådan at alle kommuner er pålagt at skulle have sådan et tilbud til deres borgere. Den anden del af forslaget går ud på, at kommunerne skal have en mulighed for at vælge også at give forældre, der gerne vil blive hjemme selv og passe deres børn, et tilskud, hvis de er i den situation.

Regeringen kan ikke støtte forslaget, og det kommer nok ikke som en overraskelse for Venstre, for vi har talt om de her forslag, måske i lidt forskellige udgave, flere gange.

Jeg mener selv, at vi har en lov, som giver ret gode valgmuligheder både for kommuner og forældre, og den ene afvejning, vi står over for, er jo en afvejning af, hvor stramme rammer vi skal lægge for kommunernes arbejde – med den risiko, at de har meget svært ved at styre udgifterne, fordi de centralt bliver pålagt en række måder, de skal løse opgaverne på, eller en række tilbud, de skal have til borgerne, uanset hvordan det lokalt ser ud.

Dér er det altså min og regeringens vurdering, at det vil være uheldigt, hvis vi pålægger alle kommuner, at der skal være mulighed for, at man kan få en privat pasningsordning.

Når jeg ikke kan støtte den anden del af forslaget, har det så også en noget anden begrundelse: Nu som tidligere mener jeg, det er overordentlig uheldigt at betale forældrene for at passe deres egne børn. Jeg synes, det er på kanten af en parodi på velfærdssamfundet, hvis man kommer derhen, at man skal have penge for at passe sine egne børn. Altså man har jo

tidligere brugt den sammenligning, at så skal man også give penge til borgere, der ikke benytter den service, de kan få på bibliotekerne eller sygehuse.

Hvis man ser, hvad den her ordning ville koste på landsplan, så er det jo omkring 2 mia. kr., og jeg kan så forestille mig, at forslagsstillerne vil indvende, at det her jo netop ikke er for hele landet, men en mulighed, som den enkelte kommune får. Men stadig væk er det jo også et økonomisk spørgsmål: Man lægger op til at bruge de begrænsede ressourcer, vi har, på en bestemt måde og til borgere, som ikke uden videre kan betragtes som svage borgere.

Endelig er der også det problem, at det alt andet lige vil betyde mindre arbejdskraft, fordi det vil tilskynde borgerne til en periodevis tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet, og vi står netop i nogle år over for en periode med mangel på arbejdskraft. I hvert fald skal vi udøve betydelig fantasi og politisk formåen for ikke at havne i en situation med mangel på arbejdskraft, og det her forslag trækker så decideret i den modsatte retning.

Så der er mange grunde til, at jeg heller ikke kan støtte den del af forslaget, men den vigtigste er nok, at jeg mener, det er i modstrid med velfærdssamfundets tankegang at give borgerne penge for at passe deres egne børn.

Inger Bierbaum (S):

Med forslaget, vi behandler i dag, ønsker Venstre at udvide de muligheder for frit valg af børnepasning, der eksisterer i dag. Man vil gøre det obligatorisk for kommunerne at tilbyde forældrene et økonomisk tilskud til privat pasning. Et »kan« bliver til et »skal«, altså et diktat til kommunerne, og samtidig foreslås det, at kommunerne kan vælge at give offentligt tilskud til forældrenes pasning af egne børn.

Socialdemokratiet er tilhænger af at give forældrene og familien mulighed for at vælge mellem flere alternativer i indretningen af børnepasningen – det findes jo allerede i serviceloven – men vi mener også, at det må være op til det lokale selvstyre i kommunen at bestemme, om man lokalt vil indføre frit valg-ordninger, og hvad de i givet fald skal bestå af.

Kommunerne må have mulighed for at tilpasse deres børnepasning til de lokale behov og prioriteringer, og vi er derfor imod Venstres forslag om, at det skal gøres obligatorisk for kommunerne at indføre et tilskud.